

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

ix. Contra imponentes noua pedagia, & gabellas, vel eas augentes.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

hac mente bona sua proijcere; *Primus est*, per actum propriæ voluntatis, quando scilicet ea intentione actuali bona sua abijcit, ut nolit amplius esse sua; *Secundus est*, in interpretatione iuris, quomodo, C. de latina libertate tollenda, l. 7. §. Sed scimus, dicitur: quod is, qui seruum agritudine periclitantem, de domo sua publice eiecit, nec ipse eum procurat, nec alteri commendat, &c. talis, inquam, iuris interpretatione seruum abiecit dicitur animo derelinquendi, unde si casu aliquo, seruus ille sanus euadat, liber efficitur.

Proiecta verò in mari vi tempestatis, aliquando pro derelictis haberi certum est, quando autem habeantur id valde difficile est iudicare. Potest tamen hoc ex quadruplici coniectura colligi; *Prima est*, ex ipsa re, eiusque natura, & conditione desumenda, si enim talis sit, quæ statim in mari peritura sit, pro derelicta haberi debet; ut v. g. si proijciatur in mare vasa plena faccero; Item si in altum mare proijciantur metalla, quæ propter grauitatem tendunt ad profundum, accipi possunt, quia recuperari non possunt. l. falsus, ff. de furtis. *Secunda* desumitur ex modo proijciendi, qui enim proijcit librum apertum in mare, censetur illum animo derelinquendi proiecit, secus si clausum, aut pannis involutum proiecit, ex gl. in d. c. falsus, §. fina, in verbo plerumque, & gl. in l. Qua ratione, ff. de acquir. rerum domin. & Panorm. in c. cum dilecti, nu. 11. de accusa. *Tertia est*, si Dominus rei post illam proiectam taceat, & neque per se, neque per alium illam quaerit, sic Feder. Con. fil. 17. & Angelica, in verbo, inuenta, in princip. & Syluest. in verbo, inuenta, quæst. 1. versic. Tertium, & verbo, Nau fragium, in fine, & hoc colligunt ex l. qui alleuandæ, ff. ad leg. Rhod. de iactu, vbi lex illa imponit necessitatem statim perquirendi res amissas, alioquin præsumitur habitas pro derelictis. *Quarta est*, si res illa proijciatur in mare extra præsens periculum grauis tempestatis; cum enim in hoc casu necessitas non vigeat ad proijciendum, præsumitur animo derelinquendi proiecit. De qua re pluralegi possunt apud auctores citatos, hæc interim pro excommunicationis quartæ Bullæ cœnæ explicatione, dicta sufficiant.

Contra imponentes noua pedagia, & gabellas, vel eas augentes. Cap. IX.

S V M M A R I V M.

- 1 Imponentes noua pedagia, vel gabellas, aut eas augentes, excommunicantur.
- 2 Excommunicatio quinta Bullæ cœnæ, contra imponentes noua pedagia, lata, quas personas, & actiones continet.
- 3 Excommunicatio contra gabellas nouas lata, quanta antiquitatis sit.
- 4 Pedagium unde sit dictum, & quid propriè sit?
- 5 Pedagium personis Ecclesiasticis, sine Summi Pontificis licentia, licitè imponi non possunt.
- 6 Pedagium, vel gabella, de rebus, quæ causa negotiationis, vel mercimonij deferuntur, imponi licitè possunt.
- 7 Pedagium noua, aut gabellas imponentes, uel augentes, quando excommunicationem Bullæ cœnæ incurrant.
- 8 [Exigentes] quinam censi debeant, & quid propriè sit exigere.
- 9 Inuit pedagium, vel gabellas soluere, quis dicatur.
- 10 Imponentes taxas, tallias, præstantias, & alia similia onera, excommunicationem Bullæ cœnæ non incurunt.
- 11 Pedagium licita, a personis prohibitis exigens in excommunicationem Bullæ cœnæ non incidit.
- 12 Pedagium noua, quæ propriè censenda?
- 13 Pedagium noua, vel gabellas imponere, quinam potestatem habeant.

14 Imperator pedagia noua licitè imponere potest.

15 Reges omnes, in suis regnis licitè pedagia noua imponere possunt.

16 Papa, & Concilium Generale, gabellas de nouo imponere possunt.

17 Consuetudo præscripta potestatem imponendi pedagia, & gabellas dare potest.

18 Pedagium noua, quilibet supremus Princeps, superiorem, ad quem de eius sententijs appellatur, nõ recognoscens, imponere licitè potest.

19 Res publica libera merum, & mixtum imperium habens, imponere potest gabellas, & pedagia noua.

20 Pedagium noua, & gabellas, quinam Duces, & Barones sine Papa licentia imponere nequeant.

EXcommunicatio Quinta fertur in hæc verba: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in terris suis noua Pedagium, seu gabellas, præterquam in casibus sibi a iure seu ex speciali Sedis Apostolica licentia permissis, imponunt, vel augent, sed imponi, uel augeri prohibita exigunt.*

Canonis istius materia, ex Caieta, in Summa, verbo, excommunicatio, cap. 71. est libertas humana ab oppressione illicitarum gabellarum; Et quoad personas, est vniuersalis; Quoad actiones, tres actiones ligat; prima est, imponere noua pedagium, & gabellas sine licentia, & auctoritate; Secunda est, augere pedagium, & gabellas sine licentia; Tertia est, exigere pedagium prohibita, seu gabellas prohibitas imponi, vel augeri, & omnes tres sunt actiones principales.

Quæ excommunicatio antiquitus in Bulla cœnæ posita fuit, ut colligitur ex Glof. in Clem. 1. in verbo, Generales, de iudicijs, & in Bulla Martini V. apud S. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 72. & in Bulla Iulij II. apud Caieta. vbi supra, & Martini. Ledes. 2. 4. q. 26. art. 2. pag. 356. reperitur, & in omnibus Bullis Summorum Pontificum recentiorum; sed in Bulla Martini V. excommunicabantur solū imponentes noua pedagium, & in Bulla Iulij II. excommunicati solum erant imponentes noua pedagium, & exigentes pedagium prohibita; postea verò in alijs Bullis recentioribus additū est, vel augent ea pedagium, seu augeri prohibita exigunt; & merito: quia non solum iniustitia, & iniquitas est pedagium noua, & gabellas imponere, sed etiam ea augere; Quia ratio huius prohibitionis est, ne Domini exhauriant pecuniâ subditorum; quod æquè fit per augmentum antiqui pedagij, sicut per impositionem noui equalis dicto augmento, ex Summa Angelica, in verbo pedagium, nu. 6. Syl. verbo, excommunicatio, 7. nu. 54. excommunicatione 19. & Tabiena, in verbo pedagium, nu. 7. §. Sexto, & Card. Toletio, in explicatione Bullæ cœnæ, §. 3. dub. 3. & Sebast. Medice, in Summa, de peccat. capit. tit. 9. q. 78. nu. 86.

Est autem pedagium a pede dictum, quia datur a transeuntibus in locis constitutis a Principe, vel ab eo, qui super hoc auctoritatem habet, ex glof. in cap. super quibusdam, in verbo pedagium, de verb. signific. & Syluest. verbo Gabella, num. 3. versic. Quarto, & Tabiena, verbo, excommunicatio, 5. casu 19. num. 1. & verbo, pedagium, in princip. Cardinali Toletio in explicatione Bullæ cœnæ, §. 3. dub. 1. vocatur autem propriè tributum quod accipitur pro transitu viarum, aut pro mercibus inuectis, & solui solet pro fabrica, seu conseruatione pontium, aut nauium ad transferendum, vel etiam pro aptatione viarum, & idem ferè significat Gabella, seu Duana, & hoc in loco accipiuntur vtraque prout significant quodcunque tributum, quod imponitur pro transitu viarum, aut pro mercibus inuectis.

Dubium autem est, quænam impositio, seu augmentatio pedagogiorum, seu Gabellarum prohibita sit in hoc Canone; Pro cuius intelligentia sciendum est, tripiici ex capite pedagium posse esse iniusta;

Primo, ex parte personarum, quibus imponuntur, & sic non licet personis Ecclesiasticis huiusmodi tributa imponere, sine licentia Summi Pontificis, & imposita, sunt iniusta, &

fit, & nocertum est, huiusmodi pedagia quamuis illicite imponantur illis non tamen hoc Canone, sed excommunicatione 18. prohiberi.

6 *Secundo* ex parte materiae, seu rei propter quam imponuntur, & sic solum licet imponere de his rebus, quæ causa negotiationis, vel mercimonij deferuntur, l. omnium, C. de vectigal. vnde de his, quæ quis facit portare pro necessitate ad usum suæ vitæ, & familiæ non potest imponi, aut exigi pedagium seu gabella, nec valet consuetudo in contrarium, secundum Hostiens. & Ber. in d. cap. super quibusdam, de verb. signific. Angel. verbo, pedagium, nu. 3. Tabiena, verb. eod. num. 4. §. Tertio, & Caietan. verbo, excommunicatio, c. 71. Immo, l. vniuersi, C. de vectig. vult quod decapitetur, qui de rebus ad proprium usum, vel gratia ruris colendi, vel ad se defendendum emptis, vel delatis exigit pedagium, vnde in his fraudantes non peccant ex Panorm. in c. in nouamus, nu. 5. de censib. & S. Anton. p. 2. tit. 1. cap. 13. §. vlt. summa Angelica, & Tabiena, vbi supra, qui tamen omnes addunt, quod pedagium aliquando dicitur collecta, quæ imponi potest super huiusmodi in suos subditos, & sic tales non licite fraudant, quando ex legitima causa imponitur, extranei autem, & forenses licite defraudant, seu non soluunt, ex quo non est legitime impositum respectu eorum. Et quamuis aliqui velint huiusmodi pedagiorum, aut gabellarum impositionem, vel augmentationem in hoc Canone prohiberi; alij tamen rectius docent non excommunicari imponentes, vel augentes, aut etiam exigentes ex hoc capite, prout manifestè, satis ex ipsius Bullæ verbis colligitur.

7 *Tertio* ex parte ipsius causæ efficientis, hoc est, personæ imponentis, non enim cuiquam que licitum est in terris suis noua pedagia, aut gabellas nouas imponere. Solum igitur illi, qui non habeat auctoritatem imponendi noua pedagia, aut gabellas, aut illas augendi, & eas imponunt, aut augent, vel exigunt, in hoc Canone excommunicantur, vt ex verbis Bullæ manifestum est; ex quo capite comprehendit omnes, siue Dominos singulares, siue communitates, vniuersitates &c. Quamuis enim excommunicatio vniuersitatem collectivè sumptam non liget, singulos tamen de vniuersitate, vel communitate culpabiles ligat, iuxta ea quæ diximus lib. 1. c. 8. nu. 18.

8 *Nomine* verò exigentium, comprehenduntur tam ipsimet Domini, & alij quorum auctoritate fit exactio, & etiã hæres illa imponentis, quam conductores gabellarum, & illorum ministri, qui ad portam Ciuitatis, aut alio in loco designato illas exigunt, & recipiunt, ex Nauar. in Manua. cap. 27. num. 61. vers. Quarta, & Sebast. Medice, par. 2. tit. 9. quæst. 78. nu. 86. Est autem exigere ab inuito, seu a volente soluere, ex: orquere, glossiuncto textu in l. soluendo, ff. de negot. gest. Caiet. verbo, excommunicatio, cap. 39. & c. 71. & Nauar. in Manual. capit. 27. num. 61. vers. Quarta, vnde is, cui aliquis inuitus soluit, incidit in hunc Canonem.

9 Dicitur autem inuitus soluere, qui vel Imperio, vel minis, vel arrestatione bonorum, aut personæ inuitus soluit, vt quando iubetur sistere, aut apprehendunt res, donec soluat; Item inuitus, & nolens soluere dicitur ille, qui soluit rogatus, quando rogatur soluere tanquam ex debito, vt Caiet. & Nauar. vbi supra docent; Et denique, qui vel asperitate verborum vultus, & aspectus, vel alio quouis modo malè tractatus soluit, inuitus soluere censetur, rarus enim est, aut nullus, qui teste Caiet. sponte soluat. Qui vero a laicis huiusmodi prohibitas gabellas, aut pedagia sponte soluentibus exigit, excommunicationem hanc non incurrit, ex Syluest. verbo, excommunicatio, 7. nu. 54. excommunicatione 19. & citat Paul. in Clem. Quoniam, de immunit. Tabiena, excommunicatio 5. casu 19. nu. 3. §. secundo, & Caiet. in summa, verbo excommunicatio, cap. 39. & cap. 71. & Cardin. Toledo, in expositione Bullæ Cænar. §. 3. in fine, sed neque exigentes gabellas a Clericis excommunicationem istam incurrun, quando gabellæ impositæ sunt sine Summi Pontificis licentia, dummodo Clerici eas sponte soluant, cum in hoc Canone solum prohibita sit exactio gabellarum a laicis, vt diximus, aliam tamen excommunicationem scilicet, decimam octauam incurrun, vt ibi latius dicemus.

10 *Dubium* verò esse potest, an imponentes alia onera præter pedagia, & gabellas, incurran hanc excommunicationem, verbis gratia imponentes taxas, tallias, præstantias, & alia similia onera? *Respondetur*, quicquid nonnulli velint etiam imponentes huiusmodi onera hanc censuram incurere, verior tamen est contraria sententia, quam sequitur Caiet. verbo excommunicatio, c. 71. quod imponentes nouas collectas, taxas, &c. non incurrun hunc Canonem punientem, imponentes noua pedagia, vel gabellas, aut augentes, & exigentes eas prohibitas imponi, vel augeri. Ratio est, quia pœna non sunt extendenda ultra proprios casus, arg. c. ip. odia, de reg. iur. lib. 6. Hæc autem onera, & sine, & institutione differunt a gabellis, & pedagijs, vt constat; Nam pedagium propriè dicitur vectigal seu tributum quod imponitur, & soluitur pro transitu viarum, & imponi solet pro fabrica, & conseruatione pontis, & apertione viarum, Gabella verò est tributum quod pro mercibus vehendis, aut inuectis soluitur; Talia verò, præstantias, Collectas, Taxas, & impositiones sunt idem, id est, pecuniam, vel summa, quæ soluitur a singulis subditis proportionaliter ad totam substantiam cuiusque, vt latius tradidit Syluest. in verbo, Gabella, nu. m. 3. & 4. & Tabiena verbo, pedagia, in princip. post Hostien. lib. 3. tit. de censib. §. Ex quibus causis, Alphonsus Vualdo in expositione Bullæ Cænar. nu. 37. & alij, in verbo, Gabella, in verbo, Pedagium, in verbo Vectig. & Panorm. in c. In nouamus, de censibus.

11 *Notandum* præterea est ex Caiet. in Summa, verbo, excommunicatio, cap. 71. Nauar. in Man. c. 27. num. 61. vers. Quinta, & Vualdo in expositione Bullæ Cænar. num. 39. & Sebastiano Medice, vbi supra, nu. m. 86. & differre non esse inter exigere pedagia simpliciter prohibita, id est, que nec a laicis, nec a Clericis iuste exigi possunt, & exigere pedagia non prohibita simpliciter, sed a personis prohibitis (puta priuilegiatis siue illi priuilegiati sint Clerici, siue Laici) non incurrit hunc Canonem, sed Canonem decimum octauum, quia non exigit pedagia prohibita, sed licita quibus ab his, qui non tenentur; At vero qui exigit pedagia in seipsis prohibita simpliciter exigi, tam a laicis, quam a Clericis, qualia sunt ea, quæ sine debita licentia, & auctoritate imposita sunt, excommunicationem huius Canonis incurrit, vt ex verbis Bullæ colligitur.

12 *Quibus* adde ex Syluestro verbo, Gabella, 3. num. 5. & num. 6. Quod sicut noua pedagia illicite imponuntur ab eo, qui non habet facultatem ista etiam, & exiguntur illicite, vt etiam verba Bullæ significant; Dicuntur autem noua, si imposita sint a tempore, de cuius initio extat memoria; aliter dicuntur antiqua, & iusta sunt, quia præsumuntur iuste imposita; solum autem prohibetur in hoc Canone pedagia noua imponere, augere, vel exigere; Deinde aliud est noua pedagia imponere, aliud antiquitas imposita nouiter exigere, hoc secundum licitum est, nec hoc Canone prohibetur, illud vero primum, & illicitum est, & præfenti Canone prohibetur.

13 *Quia* verò non omnes imponentes noua pedagia in hoc Canone excommunicantur, sed illi solum, qui sine auctoritate legitima id faciunt; Dubium est, quoniam sint, quibus iusmodi potestatem imponendi nouas gabellas, & pedagia habere censentur, adeo, vt imponendo gabellas, aut pedagia de nouo, excommunicationem huius Bullæ non incurran? *Responsetur* ex c. In nouamus, & glo. ibi, & Panorm. num. 6. de censib. & ex cap. Super quibusdam, & glo. ibi, & Panorm. num. 1. de verb. signific. & Syluest. verbo Gabella, 3. num. 2. & Tabiena, verbo pedagia, num. 2. §. 1. & Angelica, verbo pedagium, in princip. Alphonsus Vualdo in expositione Bullæ, nu. 36. & Cardin. Toledo, in expositione Bullæ Cænar. §. tertio, quatuor esse personarum genera, quæ huiusmodi pedagia, & gabellas imponere possunt.

14 *Primo* quidem Imperator, vt constat ex l. vectigali, C. de vectigal. & commiss. quasi per totum, & d. c. Super quibusdam.

15 *Secundo* Reges, vt ex d. cap. In nouamus, et c. Super quibusdam, constat, et quamuis Hostiens. ibi, et in Summa sua, tit. de verb. signific. §. Ex quibus, versic. actiones autem

in fine, quod ibi dicitur de Regibus, exponit solum de Regibus Romanorum, & eum sequitur Angelica, ubi supra, & dicitur in l. v. de publicanis, qui post electionem ante coronationem non appellantur Imperatores, sed Reges Romanorum, & tamen Panor. in d. c. innovamus, nu. 6. de censib. & ibi Innoc. Syluest. & Tabiena ubi supra notant, omnes Reges communiter in suis Regnis iura Imperatoris præscripserunt, & proinde hæc exercere possunt sicut Imperator, ut in simili notant Innocen. in cap. cum P. de fide instrum. sicut hodie observari videmus.

16 Tertio Concilium Generale, ut habetur in d. ca. super quibusdam, de verb. signific. & c. innovamus, de censib. & consequenter Papa in terris suis, hoc est in terris temporibus ubi subiectis, cum in illis supremus Rex, & Imperator sit, immo cum Papa præsit Concilio Generali, si Concilium Generale hoc potest, ergo & Papa hæc potestatem habet, cum Concilium Generale robur suum, & potestatem a Papa habeat, ut notatur in c. significasti, de elect. Itē potest Concilium Generale, & Papa, Domino alicui temporali potestatem imponendi Gabellas in suo territorio concedere, & hoc in casu, in quo id pro bono spirituali necessarium esset: Immo potest Papa, & Concilium Generale examinare Gabellas Regum, & Principum, & de earum iustitia, vel iniustitia cognoscere, & permittere, vel de novo imponant, vel gabellas impositas prohibere.

17 Quarto, qui hoc habent ex consuetudine antiqua, de qua non extat memoria in contrarium, ut in d. cap. super quibusdam, de verbos. signific. & ibi glof. in verbo, Non extat memoria. Panor. ibi, Angel. Syluest. & Tabiena, ubi supra, talis enim consuetudo præscripta dat etiam facultatem imponendi pedagia, & gabellas, quicquid Bar. in l. 1. ff. de aqua plu. ar. & in l. vectigalia, ff. de publicanis, & in l. infamem, ff. de pub. iud. contradic. t.

18 Præter hæc quatuor genera personarum, quarum expressa sit mentio in cap. super quibusdam, de verb. signific. sunt alij, qui hanc potestatem habent. Nam etiam quilibet supremus Princeps non recognoscens superiorem, ad quem de eius sententia appellatur, eandem potestatem imponendi nova pedagia, & gabellas habet, ut colligitur ex verbis reudorum, tit. Quæ sint regalia, & facit cap. innovamus, de censibus. Ratio est: quia cum hic supremus princeps sit, habet regalia, & supremam potestatem in ijs omnibus, quæ ad Reipub. gubernationem, & regimen necessaria sunt.

19 Deinde quælibet Respublica libera habens merum, & mixtum imperium, ut sunt, Veneta, Invenensis, Lucensis, et quælibet Civitas tale imperium habens, & Duces, ut Dux Florentia, & alij multi Duces, qui tale imperium habent, gabellas novas imponere possunt. Ratio est: quia tota potestas supremorum Principum illis a Reipub. tradita est; ergo multo magis hoc potest Respublica, quæ nulli subest; cum de iure natura sit, ut omnis Respublica illa possit, quæ ad eius conservationem, & gubernationem sunt necessaria. Unde solum Duces illi, Marchiones, Comites, Barones, Domini, & alij, qui huiusmodi non habent imperium, sine Sedis Apostolicæ licentia, aut Imperatoris, aut Regis pedagia nova, aut gabellas imponentes, augentes, aut imponi, vel augeri prohibita exigentes huius Canonis excommunicationem incurrunt.

Contra Falsificantes literas Apostolicas: Cap. X.

S Y M M A R I U M.

- 1 Falsificantes literas Apostolicas, in Cæna excommunicantur.
- 2 Excommunicatio sexta a Bullæ cæne, contra falsificantes literas Apostolicas lata, quas personas, & actiones comprehendat.

3 Bulla cæna an personas, & actiones, in c. [Ad falsarios] de crimine falsi contentas comprehendat.

4 Cap. [Ad falsarios] quinam excommunicentur.

5 Impetrans literas a Papa tacite veritate, vel expressa falsitate, in d. c. [Ad falsarios] non est excommunicatus.

6 Clerici per se, vel per alios, literas Apostolicas falsificantes quas penas incurrant.

7 Differentia inter d. c. [Ad falsarios] & Bullam cæna, quoad excommunicationem in eis contentam, quæ nata sit.

8 Excommunicatio contra falsarios lata, antiquissima est, & simul cum ipsa Bulla cæna nata.

9 [Litera Apostolica] quænam proprie censeantur.

10 [Falsarij] Nomine quinam comprehendantur.

11 Literis Apostolicis aliquid addentes, aut quid modicum in eis mutantes, vel corrigentes, an Bullæ cæna excommunicationem incurrant.

12 Literas ampliores, ad sensum Minutæ, Pape oblatæ corrigens, in Bullam cæna non incidit.

EXCOMMUNICATIO Secunda fertur in hæc verba: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes falsarios literarum Apostolicarum, etiam in forma Brevis, ac Supplicationum, gratiam, vel iustitiam concernentium, per Rom. Pontificem, vel S. R. E. Vicecancell. seu gerentes vices eorum, aut de mandato eiusdem Rom. Pontificis signatarum, nec non falsò fabricantes literas Apostolicas, etiam in forma Brevis, & etiam falsò signantes Supplicationes huiusmodi sub nomine Rom. Pontificis, seu Vicecancell. aut gerentium vices prædictorum.*

Canonis istius materia, ut bene notat Caieta. in Summa verbo excommunicatio, c. 26. est Sacrilegium quo offenditur Sedes Apostolica in falsitate suarum literarum, & etiam falsitate supplicationum, prout in Bullis recentioribus habetur. Et quoad personas est universalis; quoad actiones principales continet istas; Primò, Falsificationem literarum Apostolicarum, etiam in forma Brevis. Secundò, falsificationem supplicationum concernentium gratiam, vel iustitiam, quæ per Papam, aut Vicecancellarium eius, aut per alios vices eorum gerentes, vel de mandato Pape, aut Vicecancellarij eius, vel alterius gerentis vices eorum signatae sunt. Tertio, signationes, earundem supplicationum sub nomine Pape, Vicecancellarij, vel alterius vices eorum gerentis. Quarto, Fabricationes falsas literarum Apostolicarum etiam in forma Brevis.

Circa hanc autem excommunicationem observandum est, quod licet in Bulla cænae Gregorij XIII. sub anno 1584. ut videre est apud Nau. in Man. c. 27. num. 62. facta fuerit extensio, c. Ad falsarios, de crimine falsi, cum omnibus pœnis eius, primo ad falsò fabricantes literas Apostolicas. Secundò ad falsificantes, seu mutantes supplicationes per Rom. Pontificem, vel de eius mandato signatas, & dotatas, sine licentia ipsius Rom. Pontificis, aut Datarij; In hac tamen Bulla Clementis Pape V III. sub anno 1598. omissa est illius, c. Ad falsarios extensio, unde caput illud, & casus ibi contenti intra limites antiqui iuris manent, sicut prius, & solum in hac Bulla continentur actiones expressæ cum reservatione absolutionis, ut tradit Viualdus ubi supra in expositione Bullæ cænae, nu. 19.

Ad facilitorem verò huius Canonis intelligentiam sciendum est, quid in d. c. Ad falsarios, de crimine falsi, & quid in hac Bulla cænae contineatur. In illo autem c. Ad falsarios, excommunicantur omnes illi; Primo illi, qui per se, vel per alios falsificant literas Apostolicas. Secundò, omnes factores, vel defensores falsariorum. Tertio, videntes scienter literis Apostolicis falsis, si laici sint, ipso facto excommunicantur, non autem Clerici, ut optimè notat ibi Panor. nu. 6. contra Hostiensem; siquidem Hostiensis existimavit Clericos falsis literis Apostolicis videntes, & excom-